

OILA — MA'NAVIY QADRIYATLARNING QUDRATLI MANBAI

Qodirova Ziyoda Tohirjon qizi

Osiyo xalqaro universiteti

70110102 – “Pedagogika va psixologiya” fakulteti II boshqich magistri

Annotatsiya: Mazkur maqolada oila, uning tarkibiy qismlari, uning jamiyat hayotidagi roli va o'rnini, ahamiyati xususida to'xtalib o'tilgan. Oila kategoriyasiga ta'riflar keltirilgan. Jamiyatning barqaror taraqqiyotida oilaning o'rnini ko'rsatib berilgan.

Kalit so'zlar: Oila, jamiyat, taraqqiyot, ijtimoiy muhit, oila yili, ma'naviy qadriyatlar.

Mustaqil taraqqiyot va rivojlanish yo'lidagi borayotgan O'zbekiston Respublikasida huquqiy demokratik davlat va erkin fuqarolik jamiyati qurish jarayonida uning yaxlitligini kafolatlovchi oila institutini mustahkamlash borasidagi davlatning istiqbolga yo'naltirilgan aniq siyosati olib borilmoqda. Amalga oshirilayotgan islohotlarning barchasi oila va har bir fuqaroning manfaatini ijtimoiy jihatdan qo'llab-quvvatlashga qaratilganligi bilan ahamiyatlidir. Oila — kishilar hayotining eng muhim qismi, jamiyatning kichik xujayrasi, ijtimoiy-madaniy organizm. Oila — kishilarning tabiiy-biologik, huquqiy, ma'naviy munosabatlariga asoslangan birlik. Oila Vatan ichidagi Vatanimizdir aslida. Oila — kichik bir mamlakatdir. Uning muhofazasi esa, davlat himoyasidir. Huquqiy demokratik davlatni barpo etish va fuqarolik jamiyatini shakllantirish jarayonida oila alohida muhim funksiyalarni bajaradi. Eng avvalo, u komil insonni kamol toptiradi, ijtimoiy qadriyatlar va milliy an'analarni avloddan avlodga o'tkazishda asosiy zanjir vazifasini o'taydi. Har bir inson oila bag'rida kamol topadi. Shunday ekan, oilada farzand tarbiyasi, ayniqsa, voyaga yetmaganlar tarbiyasi muhim sanaladi. Oila masalasi mustaqil O'zbekiston sharoitida muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki, birinchidan, O'zbekiston aholisining deyarli yarmi — maktabgacha va maktab yoshidagi bolalardir. Ikkinchidan, sog'lom avlod o'stirish — kelajagimiz garovidir. Oila — ma'naviy qadriyatlarning qudratli manbaidir. Chunki istibdod yillarida taqiq ostida bo'lgan bir qancha oilaviy qadriyatlar mustaqillik sharofati bilan bugungi kunda tiklanmoqda. Masalan, tarixan tashkil topgan hovlining tashqi va ichki hovliga bo'linishi — xalqning milliy ruhini, iymonu e'tiqodini, toatu ibodatini aks ettirgan. Hovlilarning ichki-tashqiga bo'linishi ayollarda farosat va malohat tuyg'ularini shakllantirishga, farzandlarning har xil odamlar nigohidan yiroqroq bo'lishiga, ortiqcha gap-so'zlarni eshitmaslikka, kattalarning ishiga aralashmaslikka imkon bergan. Ayniqsa, bu milliy odat to'y va azalarni o'tkazishda katta qulayliklar tug'dirgan. Yevropa madaniyatining ba'zida ko'r-ko'rona targ'ib qilinishi oilaviy tarbiyada ham o'z aksini topdi, tarbiyaviy ta'sirning ojizlanishiga va ma'naviy qashshoqlanishga yo'l ochdi. Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoev ta'kidlaganlaridek, “Oila men uchun muqaddas. Muqaddasligi shuki, avvalambor qacda ishlashidan qat'i nazar, kim bo'lishidan qat'i nazar agar oilada tarbiya, oilada muhit, oilada halollik, munosabat, tarbiyaga alohida e'tibor bermasa, hech qachon natija bo'lmaydi. Shuning uchun men farzandlarimning tarbiyasiga juda katta e'tibor beraman. Har bir farzandimga ham, nevaramga ham alohida o'zimning munosabatim bor. Har bir nevaramning alohida xarakterini bilaman, orzusini, istagini bilaman, — dedi u”. Yoshlar aziz bo'lganidek, uning odobini milliy qadriyatlar asosida tarbiyalash muxim vazifalardan biri hisoblanadi. Yoshlar hayot faoliyatidagi muhim milliy va ma'naviy qadriyatlarni bevosita oilada oladi. Shuning uchun yoshlar tarbiyasi haqida gap ketganda avvalo, bu borada ota-onaning bola oldidagi obro'si, namunasi oiladagi urf-odatlar, rasm-

rusumlar an'analar naqadar muhim axamiyat kasb etadi. O'zbek milliy urf-odatlariga ko'ra ko'pincha yoshlarning tabiatiga baho berilganda, avvalo, uning ota-onasi, bobobuvaridagi mavjud bo'lgan hislatlariga xos qilib tarbiyalash zarur. Chunki yoshlarning eng sof va pokiza tuyg'ulari, ilk hayotiy tushuncha va tasvurlari birinchi galda oila bag'rida shakllanadi. Yoshlarning xarakterini, tabiati va dunyoqarashini belgilaydigan ma'naviy mezon va qarashlar yaxshilik va ezgulik, oliyjanoblik va mehr-oqibat, or-nomus va andisha kabi muqaddas qadriyatlarimizning dastlabki poydevori oila sharoitida qaror topadi. "Yosh avlodning ma'naviy qiyofasi, ularning hatti-harakati, xulq-atvori dastlab oilaviy munosabat madaniyatida shakllanadi. Shuni alohida ta'kidlash joizki, oilada avlod tarbiyasi, oiladagi muhit, an'anaviy tarbiya bilangina emas, shu bilan birga oila iqtisodi, uning moddiy sharoiti bilan ham bevosita bog'liqdir". E'tirof etish joizki, mustaqillik yillarida O'zbekistonda oila institutini amalda mustahkamlash borasida talay ijobiy ishlar amalga oshirildi. Eng avvalo, oila va nikoh munosabatlarini takomillashtirishning qonuniy bazasi yaratildi. 1998 yilda qabul qilingan "Oila kodeksi"da ushbu munosabatlarning barcha jabhalari reglamentatsiya qilingan. Bundan tashqari, O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi tomonidan qabul qilingan boshqa qator kodeks va qonunlarda ham bevosita oila a'zolarining, jumladan, xotin-qizlar va bolalarning manfaatlarini himoya qilingan. Darhaqiqat, oila – ijtimoiy institutlarning eng qadimgisidir. Oila jamiyatning ajralmas bo'lagi. Biror bir xalq, millat yoki jamiyat yo'qki, u o'zining rivojlanish tarixida va taraqqiyot istiqbolini belgilashda oila va uning atrofidagi muammolarni, qadriyatlarni inobatga olmagan bo'lsa. Har qanday istiqbol oilaning manfaatlaridan ayro tasavvur qilinmaydi. Zero, har bir inson uchun oila – bu umrning boshlanishi, barcha narsalarning muqaddimasidir. Qolaversa, har bir inson o'z baxti va saodatini eng avvalo oilasi bilan bog'laydi, ya'ni, o'z uyi, oilasida baxtli bo'lgan insongina o'zini to'laqonli baxtiyor his etadi.

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, oila hayotning abadiyligini, avlodlarning davomiyligini ta'minlaydigan, muqaddas urf-odatlarimiz va qadriyatlarimizni saqlaydigan, kelajak nasllar qanday inson bo'lib yetishishiga bevosita ta'sir ko'rsatadigan, jamiyat hayoti uchun har tomonlama barkamol kadrlarni tayyorlab, yuksak zakovatli, intellektual salohiyatli shaxslarni shakllantiruvchi eng qadimiy tarbiya o'chog'idir.